

[Indenrigsministeren]

udviklingen af nye behandlingsmetoder, ligesom det nødvendige tillidsforhold mellem patient og læge kunne blive nedbrudt. Så meget om det principielle.

Når der nu tilsyneladende er et flertal, der ønsker at yde LSD-patienterne erstatning, så er det vigtigt, at ordningen bliver tilrettelagt så hensigtsmæssigt som muligt, først og fremmest af hensyn til patienterne. Derfor tror jeg, man skal tilstræbe, at der bliver tale om en kulanceerstatning med et minimum af graduering, også for at hindre, at det bliver nødvendigt minutløst at kortlægge patienternes sygdomsforløb gennem indtil 25 år. Ligeledes bør afgørelserne om eventuel erstatning træffes hurtigt og fleksibelt. Afgørelserne må derfor ikke kunne ankes.

Men det er ikke mindst vigtigt, når der som her er tale om en kulanceerstatning og i øvrigt et supplement til allerede tildelte sociale ydelser, at erstatningssummerne bliver noget mindre end foreslået, og det er derfor, jeg har peget på en maksimal erstatning på 50.000 kr. Jeg har forsøgt i forbindelse med udvalgsbehandlingen at tilgodese disse krav gennem ændringsforslag, som jeg anbefaler vedtaget.

Jeg vil i øvrigt gerne sige, at jeg med tilfredshed har noteret, at det her i debatten er sagt, at denne lov ikke bør danne præcedens for andre spørgsmål, der tilsvarende vil kunne rejses af skuffede patienter. Det var navnlig tilkendegivelsen fra det radikale venstre, som her var interessant.

Jeg har også bemærket, at flertallet har formuleret nogle skatteretlige bestemmelser, som for mig at se er temmelig uoverskuelige, og som – et stykke vej i hvert fald – bryder med principperne i skattelovgivningen i øvrigt. Derfor er jeg tilfreds med, at der her i debatten er udtrykt det ønske, at forslaget på ny kan undergå udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling. Jeg tror, det vil være vigtigt at få klaret denne del af betænkningen yderligere op.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 og § 1, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 om indsættelse af en ny paragraf forkastedes, idet 43 stemte for, 57 imod.

Ændringsforslag nr. 3–5 om indsættelse af 3 nye paragraffer, ændringsforslag nr. 6 om en ny affattelse af § 2 og § 2 i den nye affattelse vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 7–10 betragtedes som bortfaldet efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 6.

Ændringsforslag nr. 11, § 3, således ændret, og ændringsforslag nr. 12 om indsættelse af 2 nye paragraffer vedtoges uden afstemning.

§ 4

forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 13 om, at § 4 udgår, var dermed vedtaget.

Ændringsforslag nr. 14 om en ny affattelse af § 5 og § 5 i den nye affattelse vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 71:

Forslag til folketingsbeslutning om årsberetninger fra efterretningstjenesterne.

Af Thoft (SF) og Albrechtsen (VS) m.fl. (Fremsat 28/1 86).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

[Justitsministeren]

Beslutningsforslaget fra SF og VS om årlige beretninger vedrørende efterretningstjenesterne er motiveret med et ønske om bedre kontrol med efterretningstjenesternes virksomhed, særlig den parlamentariske kontrol.

Jeg kan naturligvis være enig med forslagsstillerne i, at der må være den nødvendige kontrol med efterretningstjenesternes virksomhed, og dette synspunkt deles naturligvis også af forsvarsministeren for så vidt angår forsvarrets efterretningstjeneste.

Efter den gældende ordning, som er en mangeårig praksis, ligger ansvaret for efterretningstjenesternes virksomhed i første række hos de respektive ministre, men vi har jo i mange år yderligere haft den sikkerhed, at et særligt kontroludvalg fører tilsyn med visse dele af efterretningstjenesternes virksomhed, f.eks. med hensyn til registreringer hos efterretningstjenesterne. Reglerne om domstolskontrol med advokatbeskikkelser gælder for efterretningstjenesternes sager på samme måde som for de sager, politiet i øvrigt beskæftiger sig med.

Det er min opfattelse, at den ordning, vi har haft i mange år med tilsynet med efterretningstjenesternes arbejde, har fungeret tilfredsstillende. Spørgsmålet om kontrollen med efterretningstjenesternes virksomhed har ved flere tidligere lejligheder været drøftet her i tinget, og der har hidtil været bred tilslutning til, at den gældende kontrolordning er tilfredsstillende. Jeg skal ikke gennemgå de tidligere forhandlinger her i tinget om spørgsmålet, men jeg kan navnlig henvise til, at såvel den daværende justitsminister, Orla Møller, som et meget stort flertal i folketinget i 1976 tog afstand fra et forslag fra SF om nedsættelse af et udvalg om parlamentarisk kontrol med efterretningstjenesterne. Det er folketingets forhandlinger 1975-76, sp. 6131 og 6222.

Der har også hidtil i folketinget været almindelig tilslutning til, at det er helt nødvendigt, at vi har vore efterretningstjenester, både når det gælder det forsvarsmæssige, og med hensyn til varetagelsen af politimæssige opgaver.

De begivenheder, vi har oplevet i den senere tid, synes jeg fuldt ud må understrege betydningen af efterretningstjenesternes virksomhed. Jeg tænker bl.a. på de uhyggelige bombesprængninger, vi oplevede i København sidste sommer, og i det hele taget den

stigende internationale terrorisme. Det er nødvendigt, at vi er på vagt, hvis vi skal beskytte vort samfund og uskyldige borgere, der desværre som regel bliver ramt af terrorhandlinger af den gruopvækkende art, vi har været vidne til. Det lader sig simpelt hen ikke gøre, hvis ikke vi har nogle velfungerende efterretningstjenester, som også kan samarbejde internationalt.

Man kan i sagens natur ikke i detaljer give oplysninger til offentligheden om efterretningstjenesternes virksomhed. Med de øgede krav, der stilles til efterretningstjenesterne, er der grund til ekstra tilbageholdenhed med at gennemføre noget, der kan gøre efterretningstjenesternes arbejde vanskeligere.

Det er nævnt i bemærkningerne til beslutningsforslaget, at der i Vesttyskland udgives beretninger om efterretningstjenesternes virksomhed. Ja, der udgives beretninger, men af en ganske anden art. De beretninger, som udgives i Vesttyskland, indeholder i det væsentlige alene beskrivelser af den aktivitet, som udfoldes inden for særlige ekstremistgrupper o.lign. Der er altså tale om noget helt andet end det, der sigtes til i beslutningsforslaget fra SF og VS.

Det er min opfattelse, at det ville være forbundet med betydelige sikkerhedsmæssige betænkeligheder at lade efterretningstjenesterne udarbejde en årlig rapport i overensstemmelse med de retningslinjer, der er skitseret i det foreliggende forslag til folketingsbeslutning. Man må også være opmærksom på, at en ordning med årlige beretninger om efterretningstjenesternes virksomhed meget vel vil kunne have uheldige virkninger med hensyn til de muligheder, vi i dag har for at få nødvendige informationer fra efterretningstjenester i de andre lande, vi samarbejder med. Det forekommer også vanskeligt at skulle rapportere årligt om virksomheden på varslingsområdet, idet man herved ville afsløre, hvad man anser for at være varslingsgivende.

Derfor kan jeg ikke tilslutte mig det foresatte forslag til beslutning.

Ole Espersen (S):

Det er helt naturligt, at man ønsker så meget offentlighed om enhver offentlig virksomhed som muligt, og det må selvfølgelig også gælde politiets virksomhed, så intentionerne

[Ole Espersen]

med hensyn til offentlighedens kontrol og indsigt og en speciel parlamentarisk kontrol kan vi tilslutte os.

Det er svært at sige, om man netop nu har nået det rigtige balancepunkt med hensyn til denne indsigt og kontrol. Det skulle egentlig være mærkeligt, om der ikke også dér sker en konstant udvikling i de muligheder, der viser sig inden for andre dele af samfundsområdet, når det drejer sig om at give øget indsigt.

Vi mener, at beslutningsforslaget indeholder en række momenter, som det er helt naturligt at folketinget eller offentligheden får kendskab til. Det kan være i en årsberetning, det kan også være på anden måde, det behøver ikke nødvendigvis at være i en årsberetning. Jeg tænker f.eks. på en orientering om kontroludvalgets arbejde og en orientering om deltagelse i den internationale terroristbekæmpelse, naturligvis under de forudsætninger, justitsministeren nævnte: at der ikke på nogen måde løbes nogen risiko for, at en indsats her gøres vanskeligere. Jeg tænker også på en orientering om generelle principper for samarbejdet med udenlandske efterretningstjenester, og jeg understreger, at det naturligvis skal være de generelle principper, ikke de konkrete sager.

Man kunne vel også tænke sig en noget større indsigt, når det drejer sig om det, forslagsstillerne nævner under punkt 9 i bemærkningerne, nemlig oplysning om, hvilke interne og eksterne publikationer eller meddelelsesorganer tjenesterne har udsendt til bredere eller snævrere kredse, med angivelse af en artikelindeks. Det støder os faktisk lidt, at man kan udgive skrifter, som læses af 2.000, måske 3.000, mennesker – ikke blot inden for tjenesterne, men vel også andre steder – uden at folketinget eller blot et folketingsudvalg har nogen som helst form for kendskab til, hvad der står, og at politikere kan føle – jeg understreger: kan føle – at de bliver vurderet af embedsmænd i efterretningstjenesterne på en måde, som de ikke har mulighed for at skaffe sig kendskab til, i en form, der altså udbredes til hundreder eller måske et par tusinde medarbejdere.

Det er ikke særlig tilfredsstillende ud fra et parlamentarisk-demokratisk synspunkt, så jeg synes også, at det er værd at drøfte. Jeg synes, at sommerens begivenheder gav anledning til en vis betænkelighed ved den, skal vi

kalde det »publikationsvirksomhed«, der finder sted. De ting, og der kan måske også nævnes et par andre, synes vi udmærket godt at et parlament kan drøfte med henblik på større åbenhed.

Men der er andre forhold, der nævnes, som vi ikke mener egner sig til en årbog eller anden offentliggørelse, f.eks. orientering om udvisning af diplomater. Det bør en gang imellem, måske ofte, kunne ske diskret. Det er bestemt det klogeste. En orientering om samarbejdet med privatpersoner? Ja men et sådant samarbejde kan være fuldt legalt. Det bør ikke være i Hetlerform. Et sådant samarbejde kan være fuldt legalt, og det bør man naturligvis ikke orientere om i en årbog eller i en årsberetning.

Der er nogle ting i bemærkningerne, der overrasker mig meget. Når man f.eks. forlanger en beskrivelse af efterretningstjenesternes overvågning af faglige organisationer, så er det det samme som at sige, at det nu skal være en efterretningstjenestes opgave at overvåge faglige organisationer. Efterretningstjenesternes instruks er – hvis den ikke er lavet om – af det modsatte indhold: det er ikke en opgave for nogen efterretningstjeneste at overvåge organisationers faglige aktiviteter, naturligvis ikke.

Man ønsker en statistik over antallet af fotoregistreringer af lovlige politiske demonstrationer. Der skal ikke ske nogen fotoregistrering af lovlige politiske demonstrationer. Vedtager man det her, så har man dermed givet grønt lys for noget, som vi ikke ønsker skal finde sted.

Man ønsker også en oversigt over, hvilke økonomiske midler private stiller til disposition for efterretningstjenesterne. Det skal ikke være en erhvervslivssponsorvirksomhed at finansiere de danske efterretningstjenester, og det ville jo i virkeligheden blive legaliseret her.

Det er nogle punkter, som vi er noget overraskede over er med her, for de kan bestemt misforstås og vil faktisk give ret til noget, som vi mener at der ikke skal være ret til.

Lad mig slutte af med her i første omgang at sige, at der er ting, jeg bestemt mener at vi kan drøfte med henblik på en eller anden form for parlamentarisk indsigt, løbende, i en årsberetning eller på anden måde, men

[Ole Espersen]

der er altså dele af forslaget, vi ikke er enige i.

Derfor kan vi ikke tilslutte os forslaget, således som det er udformet i det beslutningsforslag, vi diskuterer i dag.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg vil godt tage udgangspunkt for mine bemærkninger i nogle lidt bredere betragtninger om det forhold, vi har til drøftelse her i dag.

Man kan beklage, at det er nødvendigt at have efterretningstjenester, men det må understreges, at de ikke kan undværes, hverken PET, der varetager opgaver omkring den indre sikkerhed her i landet, eller forsvarets efterretningstjeneste, der varetager opgaver omkring Danmarks ydre sikkerhed. Det er opgaver, der tjener til at forebygge og foregribe handlinger, der er klart uacceptable for et demokratisk samfund, der vil have ro og orden, og det er der vist ikke nogen tvivl om at langt den overvejende del i vort land vil have.

Justitsministeren har i sit indlæg klart peget på nødvendigheden af efterretningstjenesters virke i vor mere og mere urolige og ufredelige verden. Jeg anerkender, hvad ministeren har sagt, og slutter mig dertil og takker ham også, fordi han klart gav udtryk herfor.

Det skal klart siges, at det, vi ikke vil, er en politistat, ej heller en stat, hvor det er den militære del, der har overtaget. Men omvendt vil vi minsandten heller ikke have et samfund og en statsmagt, der afstår fra at søge at forebygge og foregribe angreb på den indre og ydre sikkerhed, som er afgørende for vort demokrati. Det ville være blåøjet i en verden af i dag, som det har været i verden af i går og vil være det i verden af i morgen, ikke at sørge for at ordne sig ordentligt på dette område.

Såfremt forslaget om årlige beretninger fra efterretningstjenesterne med det minimumsindhold, som bemærkningerne til forslaget angiver og kalder for »rimeligt detaljeret«, blev vedtaget, ville efterretningstjenesternes virke være lagt blot for alle, være en åben bog for netop dem, som vi skal vare os imod. Ja, det ville vel endda kunne siges på den måde: det ville blive en håndbog til brug for terrorister, spioner og uromagere med anvis-

ning på, hvorledes deres uretmæssige og farlige gerning kunne udføres.

Blot én årsberetning med noget af, hvad forslagsstillerne har kaldt for et rimeligt detaljeret indhold, og hvor jeg i flugten nævner, at man vil have hovedtræk af efterretningstjenesters samarbejde med inden- og udenlandske myndigheder, deres deltagelse i international terroristbekæmpelse, beskrivelse af overvågning af danske og udenlandske statsborgere, samarbejde med danske privatpersoner og organisationer uden for den offentlige regie, ville betyde, at efterretningstjenesterne lige så godt kunne ophøre, fordi de i så fald ville være uden værdi.

Hr. Ole Espersen har i øvrigt peget på en række forhold, som det kan forekomme overraskende at man vil have med, fordi det kunne være dobbelttydigt, og jeg kan for den sags skyld slutte mig dertil.

Naturligvis skal der være kontrol med efterretningstjenesterne, og det er der også. Det er angivet, og det ved vi, at de ministre, der har ansvar for hver deres tjeneste, fører kontrol. Vi ved, at denne regering har et sikkerhedsudvalg, som forudgående regeringer har haft det. Ud over det er der det særlige kontroludvalg, der varetager visse opgaver, og så er der jo også i vor lovgivning kauteler gennem retsplejeregler og domstolskontrol i forhold til de ting, der er nævnt i grundlovens § 72.

På efterretningsområdet kan der hverken om enkeltsager eller om helheden være offentlighed. Bliver der offentlighed, forspildes øjemedet, der er at søge at bevare det demokratiske samfund og den enkeltes mulighed for at leve i ro og fred.

Det turde være fremgået af de bemærkninger, jeg her har gjort, at det konservative folkeparti må afvise beslutningsforslaget.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Venstre kan ikke medvirke til dette forslag, og vi kan i det hele tilslutte os ministerens mere generelle bemærkninger om nødvendigheden af at have en efterretningsvirksomhed i politi og forsvar. Vi finder i venstre, at dette forslag svækker politiets og forsvarets præventive arbejde. Det svækker dermed demokratiet, det svækker de lovlige borgernes sikkerhed, og det kan venstre ikke medvirke til.

[Birthe Rønn Hornbech]

Ikke mindst omkring politiets arbejde er der undertiden megen dobbeltmoral. Man forlanger, at forbrydelser skal opklares, men man vil ikke give midlerne hertil i retspleje-loven. Man forsøger tværtimod at svække dette arbejde gennem lovforslag. Men når der sker et bombeangreb i den hjemlige andedam, er der ikke grænser for, hvad man forlanger. Så forlanger man nærmest, at politiet skal få åbenbaringer, men det får de ikke, for miraklernes tid er forbi.

Derfor er det nødvendigt med en præventiv indsats, og det lykkes kun gennem en indsats også af efterretningsvæsenene. Det er så elementært, at ethvert barn kan forstå det, at den slags arbejde ikke er meget værd, hvis man kan læse om det i avisen hver dag.

Men naturligvis er vi i venstre enige i, at der skal være kontrol med dette arbejde, og der er da også for længst indført kontrol. Vi finder ikke i venstre, at der er noget, der tyder på, at dette kontrolarbejde ikke bliver udført forsvarligt og sådan, som det er aftalt her i folketinget.

Venstre må altså afvise forslaget.

Ebba Strange (SF):

Som justitsministeren var inde på det, foreslog SF i 1975-76, at der skulle etableres en egentlig parlamentarisk kontrol med efterretningstjenesterne. Det er nu 10 år siden, og at vi her i 1986 kommer med et nyt forslag, hænger selvfølgelig sammen med, at vi ikke i løbet af de 10 år, der er gået, synes, at vi har opnået den fornødne tryghed og fornødne tillid til, at alt, hvad der foregår i efterretningsvirksomhederne, er fuldt forsvarligt, fuldt ud kontrolleret.

Det, vi foreslår denne gang, er altså ikke et parlamentarisk udvalg, men udgivelse af en årsrapport. Når vi har valgt det forslag, er det, fordi vi i mellemtiden har fået at vide og har set en række af de rapporter, der bliver udgivet i Vesttyskland. Vi mener, at når et land som Vesttyskland, hvis efterretningstjenester næppe er ringere end de danske – det vil jeg da godt have en kommentar om fra justitsministeren eller forsvarsministeren – er i stand til at udgive en rapport både fra forbundsstaten og fra delstaterne om, hvad de efterretningsvæsen er faktisk beskæftiger sig med, så må det også være muligt i Danmark.

Det er rigtigt, at vi har alle de kontrolorganer, ministeren har opremset, men den faktiske situation er den, at hvis vi i folketinget eller offentligheden i form af pressen f.eks. ønsker at få oplysninger om efterretningsvæsenets virksomhed, er det et forfærdelig besværligt arbejde. Så må vi stille en række spørgsmål, og mange gange går der meget lang tid, før vi får svar på dem, og de svar, vi får, har ikke altid den omfattende karakter, som vi, der har stillet spørgsmålene, kunne ønske os.

Afvisningen af SFs forslag er selvfølgelig begrundet med det samme, som vi plejer at høre: at man er bekymret for fra regeringens side, at det vil gå ud over det, at efterretningsvæsenene skal arbejde i en atmosfære af hemmelighed for at kunne opfylde deres virksomhed, og det er blevet sagt, at det ville gøre landet mere usikkert at leve i, hvis man gennemførte SFs og VS' forslag.

Jeg er helt uenig; jeg tror tværtimod, det modsatte er tilfældet. Når vi i marts 1985 fik oplysninger om, at FET havde registreret 85.000 danske statsborgere, og at PET havde registreret næsten 59.000 danske borgere, og vi kunne lægge de to tal sammen til, at over 140.000 danskere tilsyneladende ansås for at være til fare for rigets sikkerhed, så mener jeg, at det skaber usikkerhed og utryghed i den danske befolkning.

Blandt fredsbevægelsens medlemmer, blandt fagbevægelsens medlemmer, blandt andre medlemmer, som er aktive, når der er demonstrationer af forskellig art, vil der opstå en utryghed og en usikkerhed, som jeg tror kunne fjernes, hvis man én gang om året kunne få lejlighed til at læse, hvad det egentlig er, de væsener beskæftiger sig med.

De kontrolorganer, der er: regeringens sikkerhedsudvalg, ministrene og Wambergudvalget, sender jo ikke noget ud til befolkningen. Det kan godt være, at de fem, seks, ti personer i dette land, der følger efterretningstjenesternes virksomhed nøje, er trygge og sikre på, at efterretningsvæsenene ikke laver fejl. Det er muligt. Det er vi andre ikke altid, og af gode grunde, fordi der ind imellem – hr. Ole Espersen nævnedes situationerne sidste sommer – kommer oplysninger ud, som afslører, at der måske foregår overvågning, registrering og kontrol, som ligger ud over, hvad der med rimelighed kan forventes af efterretningstjenester.

[Ebba Strange]

Vi har ikke foreslået efterretningstjenesterne afskaffet, og hvis der skal pilles i det, en eventuel rapport skulle indeholde, er vi da villige til at se på det i udvalget, naturligvis. Vi vil arbejde videre med det og meget håbe på, at der kan skabes et flertal for en eller anden form for offentliggørelse af, hvad virksomhederne beskæftiger sig med. Vi tror, at det tvært imod at ødelægge sikkerheden, trygheden og roen vil skabe større sikkerhed og tryghed blandt de danske borgere.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne sige med det samme, at jeg ikke kan støtte forslaget, sådan som det er skrevet og øjensynlig tænkt. Selvfølgelig ville det være fristende at få en sådan årsberetning.

Jeg kan ikke lade være med i anledning af dette at tænke på, hvad den nuværende justitsminister, Erik Ninn-Hansen, skrev i sin bog »7 år for VKR«, hvor han er inde på efterretningsvæsenets opgaver og dets mulighed for at løse dem. Efter at have fortalt, at forsvarrets efterretningstjeneste ligesom så mange andre havde opdaget, at der var noget på færde med Czekoslovakiet i sin tid, måtte ministeren til sidst erkende, at netop den dag, det gik løs, fik han ikke besked via efterretningsvæsenet. Det var journalister, der vækkede såvel statsminister som forsvarsminister.

Naturligvis var det fristende at sige: lad os få en årsberetning, så undgår vi nok den slags, for det må jo siges at være en fejl. Men jeg kan ikke støtte forslaget.

Jeg vil ligesom den socialdemokratiske ordfører sige, at der i selve argumentationen for dette forslag er nogle meget betænkelige bemærkninger. Hvis vi godkendte dette forslag og støttede det ved en afstemning her i folketinget, så ville vi, så vidt jeg kan se – dér synes jeg at være enig med hr. Ole Espersen – have godkendt, at efterretningsvæsenet overvåger danske og udenlandske statsborgere, overvåger organisationer, faglige organisationer, foreninger, politiske foreninger, sammenslutninger m.m. Det er nævnt, at det er en af de ting, man skal have oplysning om. Ja, forudsætningen må så naturligvis være, at de overtræder dansk lovgivning, men det står der bare ikke. Jeg er helt sikker på, at hvis vi vedtog det, sådan som

det er skrevet, så ville det blive misbrugt til at brede efterretningsvæsenets opgaver ud over en større del af befolkningen.

Vi har jo to efterretningsvæsener. Der er forsvarrets efterretningstjeneste, som i det store og hele er vendt mod udlandet og mod statens sikkerhed. Det siger sig selv, at det først og fremmest er udlændinge, det dér går ud over. Og så er der politiets efterretningstjeneste.

Det er nævnt bl.a. af SFs ordfører, at Wambergudvalgets arbejde ikke mere oplyses tilfredsstillende. Jeg er enig, for der skete jo desværre den meget beklagelige fejl, da vi i 1970erne diskuterede efterretningsvæsenerne, at man sammenblandede politiets og forsvarrets efterretningstjeneste og lagde dem begge to ind under Wambergudvalget. Jeg var dengang meget stærkt imod, at det skete, og al den frygt, jeg dengang havde for, at det ville medføre, at vi fik mindre at vide, synes jeg til fulde er opfyldt – indtil 1970erne havde Wambergudvalget alene at gøre med overvågning af politiets efterretningstjeneste. Dengang fik vi at vide, at cirka hver tiende dansker på et eller andet tidspunkt havde været i politiets efterretningstjenestes arkiver.

Jeg ville ønske, at vi tog anledning af dette til at skille kontrollen med de to efterretningsvæsener ad igen. Ét er jo, hvad man gør – havde jeg nær sagt – over for ikke-statsborgere, udlændinge, og noget helt andet er, hvad vi gør over for danske statsborgere og over for de mennesker, som vi har givet asyl her. Jeg tænker på bemærkningen om kontrol med flygtninge og immigranter. Flygtninge må i denne henseende sidestilles med danskere. Asylansøgere kan vi jo godt tale om, men det skelner man heller ikke mellem her i begrundelsen.

Men som sagt er der jo det, at hvis en beretning fra et efterretningsvæsen med alt det, man skal gøre opmærksom på, samarbejdet med udenlandske myndigheder, samarbejdet på internationalt plan i terroristbekæmpelse, virkelig skulle være en beretning, der gav noget som helst, så ville det jo for terroristerne være af uvurderlig værdi at få det at vide, og det er ganske klart, at det ville lukke for samarbejdet med udenlandske efterretningsvæsener.

Jeg mener ikke, at dette forslag må vedtages i folketinget, men på grundlag af det vil jeg gerne tage op, om vi dog ikke kan få

[Bernhard Baunsgaard]

bedre styr på politiets efterretningstjeneste, der i hovedsagen vender sig mod danske borgere.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Hr. Bernhard Baunsgaard er jo en trænet parlamentariker, og hr. Bernhard Baunsgaard ved selvfølgelig, at når man vedtager et forslag, så vedtager man også bemærkningerne til forslaget; det er vi enige om.

Men hr. Bernhard Baunsgaard ved også, at efter behandlingen i et folketingsudvalg og afgivelse af en udvalgsbetænkning vil et flertal i et udvalg kunne henstille til folketinget, at det vedtager forslaget med nogle ændringer, herunder en afstandtagen fra en del af de bemærkninger, der ledsager forslaget. og så ved hr. Bernhard Baunsgaard godt, at det er den betænkning, der ligger til grund for folketingets vedtagelse, og ikke det oprindelige forslag.

Jeg synes derfor, det er en meget dårlig undskyldning for hr. Bernhard Baunsgaards afvisning, at han ikke kan acceptere alle bemærkningerne, for det vil vi kunne tage højde for under et udvalgsarbejde og gennem en betækningsafgivelse.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Jeg var meget glad for fru Ebba Stranges bemærkning og vil godt yderligere følge op til hr. Bernhard Baunsgaard.

Hr. Bernhard Baunsgaard gjorde opmærksom på, at Wambergudvalget – jeg tror, det var i 1978 – kom til at beskæftige sig både med forsvarrets efterretningstjeneste og politiets efterretningstjeneste, og hvad der i øvrigt måtte være af efterretningstjenester – vi ved jo ikke, hvor mange der er. I offentligheden har vi hørt, der skulle være to, der er måske flere; derfor vil hr. Bernhard Baunsgaard se, at vi i vores beslutningsforslag ikke har taget stilling til, hvor mange der er, men skriver »efterretningstjenesterne«.

Hr. Bernhard Baunsgaard sagde i dag, at efter at denne sammenlægning i Wambergudvalget var sket, har vi ikke længere fået oplysninger, men folketinget fik jo heller ikke før da nogen beretning eller nogen oplys-

ninger fra Wambergudvalget. Udvalgets arbejde har altid været hemmeligt. Der har altid været total tavshed om udvalgets arbejde, så hverken før eller efter har vi fået nogen form for information om udvalget.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det er korrekt, at det ikke har været muligt for folketinget at få oplysninger om Wambergudvalgets arbejde med politiets efterretningstjeneste. I 1970'erne, da vi havde den store diskussion foranlediget af Hetleraffæren, fik vi af den daværende justitsminister, der nok har været den mest åbne – det har været vanskeligt at få tilsvarende oplysninger siden – udmærkede oplysninger om, hvad Wambergudvalget havde lavet. Det er derfra, jeg har disse tal, at ca. hver 10. dansker på et eller andet tidspunkt har været inde i politiets efterretningstjenestes kartoteker, et tal, der naturligvis er forfærdende på den ene side og på den anden side beroligende, for når man arkiverer og registrerer så meget, så er det meget lidt, man kan få ud af det.

Jeg vil gerne sige om dette med principperne, at selvfølgelig har fru Ebba Strange ret, når hun bemærker, at vi kan ændre det i udvalget. Det kan vi.

Jeg vil gerne sige som hovedbetragtning, at jeg kan da godt undskylde, at et parti tager fejl, når det er en fejltagelse. Jeg havde på fornemmelsen, at man gennem det udvalg ligesom havde den udgangsposition, at efterretningsvæsenet egentlig gerne måtte holde øje med os. Min udgangsposition er den modsatte. Et efterretningsvæsen er en uting, men jeg tror ikke på, at et flertal i dette folketing kan overtales til det, og jeg fik meget stærkt på fornemmelsen ved at læse forslaget fra SF, at udgangspunktet for SF og for den, der har skrevet det, var, at sådan en ting måtte man have.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Nu synes jeg godt nok, hr. Bernhard Baunsgaards hyklerier når en grænse, hvor jeg er nødt til at tage til genmæle.

Et efterretningsvæsen er en uting, sagde hr. Bernhard Baunsgaard. Jeg er ikke uenig

[Thoft]

med hr. Bernhard Baunsgaard, og hver eneste gang dette folketing har gjort det mindste forsøg på at få skovlen bare den mindste smule under efterretningstjenesterne – det forsøgte man i 1972, da var det socialdemokratiet, der kom med et forslag om et parlamentarisk udvalg, det forsøgte man i 1976-77, da var det SF, der kom med et forslag – hver eneste gang er det strandet på de radikale, som enten har ment, at det ikke var godt nok, eller har ønsket, at det skulle være endnu bedre.

Det radikale venstre er da i denne sag utrolig hyklerisk. Når hr. Bernhard Baunsgaard siger, at han troede, at forslaget fra SF var et udtryk for, at SF ønskede politisk registrering og fotoregistrering af demonstranter osv., så må jeg altså tage til genmæle, hr. Bernhard Baunsgaard. Det er naturligvis ikke SFs holdning, det ved hr. Bernhard Baunsgaard godt fra den offentlige debat, fra SFs holdning i retsudvalget osv.

Men en kendsgerning er det jo, at politiet faktisk fotoregistrerer faglige demonstrationer. Jeg ved godt, at det er til de enkelte politifolks private fotoalbum, det har vi jo fået at vide i svar fra justitsministeren i adskillige tilfælde. Men sådan er det jo, hr. Bernhard Baunsgaard.

Derfor må vi have disse ting på bordet; så kan vi tage en offentlig debat om det, og så kan vi se, om der er flertal for, at tingene foregår på den måde.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg skal kun minde om, før hr. Thoft tager den helt store tur, at Wambergudvalget er indført efter radikalt krav og på radikalt forslag i sin tid.

Jeg gentager, at efterretningsvæsenet specielt vendt mod danske borgere er en uting, og så kan jeg kun sige, det glæder mig, at hr. Thoft ikke kan lide efterretningsvæsenet. Det svarer godt til tidligere optræden fra SFs side her i salen, men så må jeg sige, at hr. Thoft har været helt utrolig uheldig, da han forsøgte at begrunde dette forslag.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg må sige, jeg forstår godt hr. Thofts store tur. Den var fuldt berettiget, synes jeg, fuldt berettiget.

Man kan ikke stå her på talerstolen og gå imod forslaget som helhed og sige nej til det og så samtidig sige, at efterretningstjenesten er en uting. Siger man, at efterretningstjenesten er en uting, så er det det samme som at sige, at de mennesker, der arbejder i efterretningstjenesten, laver, jeg havde nær sagt samfundsskadeligt arbejde.

Hvad i alverden mener hr. Bernhard Baunsgaard med, at efterretningstjenesten er en uting? Må efterretningstjenesten ikke overvåge danske statsborgere, hvis de er under mistanke for spionage? Det er jo det, der er tale om i SFs forslag. Man ønsker rapportering. Det kan man være uenig i, men man kan da ikke sige, at efterretningstjenesten er en uting, og at danske statsborgere ikke må overvåges. Naturligvis må de det, hvis der er grund til det, hvis der er mistanke mod dem, det er da klart.

Jeg vil gerne have, om hr. Bernhard Baunsgaard vil bekræfte eller afkræfte, at han med det, han sagde, mener, at det arbejde, der laves i politiets og forsvarets efterretningstjeneste, som vi jo kan være kritiske over for, er et arbejde, som hr. Bernhard Baunsgaard helst ville undvære.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Nu vil jeg også godt vide, hvad hr. Bernhard Baunsgaard egentlig mener. Skal vi afskaffe de efterretningsvæsener? Er det i virkeligheden det, hr. Baunsgaard foreslår? Så synes jeg, han skulle foreslå det. Så kunne man tage en diskussion om, hvorvidt vi skal have nogle efterretningsvæsener i det hele taget eller ej.

Vi er gået ud fra, at Danmark er i en sådan situation, at en form for efterretningsvirksomhed må vi have. Jeg ønsker det heller ikke. Jeg ville også gerne leve i et samfund, hvor det ikke var nødvendigt, men det har været vores udgangspunkt, at sådan er det. Men det ville da være interessant, om det er det, hr. Bernhard Baunsgaard foreslår, for så skal vi til at diskutere på et andet grundlag.

Når hr. Bernhard Baunsgaard opholder sig så meget ved overvågningen af personer, organisationer osv., så vil jeg godt sige, at vi jo

[Ebba Strange]

fik at vide i sommer, at f.eks. fredsdemonstrationer bliver overvåget af efterretningsvæsenet. Vi har bekymringer om, hvorvidt efterretningsvæsenet overvåger andre organisationer, og det er det, vi gerne vil have noget at vide om. Hvis det ikke er tilfældet, som hr. Ole Espersen siger, så er det da fint. Vi synes heller ikke, det skal være tilfældet, men det forekommer, så vi synes, det er vigtigt, at disse organisationer ved, at de altså bliver overvåget, så de kan tage deres forholdsregler i forhold til det.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg kan gentage, hvad jeg sagde i mit første indlæg, og så håbe på, at de, der ikke har forstået, hvad jeg sagde, hører efter denne gang.

Jeg vil gerne benytte den lejlighed, som dette forslag giver, til en drøftelse af, hvad der skal ske, og jeg skal føje til, at det var en uting og en uskik, at vi sammenblandede forsvarets efterretningstjeneste med politiets efterretningstjeneste. Wambergudvalget fik udvidet sit område, hvad jeg dengang var imod, og hvad jeg fortsat er imod. Så det er da vist klar besked.

Jeg gentager: at have politiets efterretningstjeneste er en uting, og det vil jeg gerne, hvis man ønsker det, begrunde: Da vi i sin tid fik landsdommer Poulsens beretning om Hetleraffæren, blev han spurgt, hvad der skulle til for, at man kom i politiets efterretningstjenestes kartoteker. Jo, der skulle det til, svarede han, at man gjorde noget, som måske engang i fremtiden kunne udvikle sig til noget ulovligt. Prøv lige at tænke det igennem, og så kom og sig, at det ikke er en uting, at vi har politiets efterretningstjeneste.

Politiet kan overvåge os, kan undersøge os. Ikke et efterretningsvæsen, hvis udgangspunkt er, at vi gør noget, der måske engang i fremtiden kan udvikle sig til noget ulovligt.

Birgith Mogensen (CD):

SF har i forslaget bemærkninger antydende den udtalelse, som er helt naturlig for CD, nemlig at vi selvfølgelig ikke kan tilslutte os et forslag, hvis følger ud fra en realistisk betragtning vil være, at vore efterretningstjenesters værdifulde nytte mere eller mindre elimineres. SF ønsker at gøre vore efterret-

ningstjenester ineffektive, men ifølge sagens natur må vore efterretningstjenesters arbejdsform også af hensyn til EF, NATO og resten af verden i høj grad indebære tavshedspligt. Det turde være indlysende for enhver dansk borger.

Forslagsstillerne nævner, at Forbundsrepublikken Tyskland lader småting slippe ud til offentligheden, men SF nævner ikke, hvordan f.eks. DDR eller Sovjetunionen forvalter deres statssikkerheds- og efterretningsapparat, pudsig nok.

Men lad dette menneskeretlige problem ligge. Vi bor i Danmark, og CD er tilfreds med vore efterretningstjenesters principper og arbejdsregler. CD ønsker ikke mere offentlighed desangående. Risikoen for, at visse befolkningsgrupper vil benytte oplysninger negativt med hensyn til landets ve og vel, er alt for stor.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Nu må jeg til fru Birgith Mogensen sige, at det jo altså ikke er det sovjetiske parlament, jeg er blevet medlem af. Det er heller ikke det sovjetiske parlament, fru Birgith Mogensen er medlem af, og derfor er det ikke så usædvanligt, at det er danske forhold, vi interesserer os for her i folketinget.

Men jeg er ked af, at fru Birgith Mogensen ikke har gjort brug af folketingets bibliotek. Folketingets bibliotek har på vores foranledning fået hjemkaldt en række af disse materialer, som den vesttyske forbundsstat og de vesttyske delstater udgiver, f.eks. forfatningsbeskyttelsen for Slesvig-Holsten, som har udgivet en årsrapport på 65 sider, opdelt i 3 hovedafsnit.

Det ene hovedafsnit handler om den politiske ekstremisme, og det er både højre- og venstreekstremisme. Et andet afsnit handler om efterretningstjenestens handlinger i forhold til udlændinge, og endelig indeholder den et afsnit, der hedder Spionageabwehr, altså den måde, man bekæmper udenlandsk spionage på.

Et andet eksempel, som også har været fremlagt i folketingets bibliotek i forbindelse med den lovsag, som jeg er ked af fru Birgith Mogensen ikke har benyttet, er forfatningsbeskyttelsesberetningen for Forbundsstaten, en beretning på 256 sider, som meget detalje-

[Thoft]

ret går ind i de allerfleste af de punkter, som SF har krævet oplysning om i forbindelse med dette forslag.

Endelig kan jeg oplyse fru Birgith Mogens om, at det såmænd er sådan, at man kvartalsvis udgiver et tidsskrift, hvori man løbende holder den vesttyske befolkning orienteret om, hvad der foregår. Det tidsskrift hedder »Innere Sicherheit«, og det udgives 4 gange om året med et sideantal af 40-50.

Albrechtsen (VS):

Nu er det jo ikke VS, der har bedt om, at vi skal have efterretningstjenester her i landet. Jeg vil da heller ikke lægge skjul på, at for VS drejer arbejdet sig først og fremmest om at begrænse disse skumle foretagenders virksomhed mest muligt og at opnå så stor indsigt i deres virksomhed som overhovedet muligt.

Derfor vil jeg også sige til hr. Bernhard Baunsgaard, når han så ganske rigtigt udtaler, at politiets efterretningstjeneste er en uting, at der ikke i dette forslag er tilkendegivet nogen form for accept af hverken politiets efterretningstjeneste eller efterretningstjenester i almindelighed. Jeg vil gerne understrege meget klart, at hvis der er nogen, der vil forsøge at antyde, at der i forslagsteksten eller bemærkningerne skulle ligge en stillingtagen til, om vi skal have efterretningstjenester, så vil man ikke kunne finde belæg for det ved en gennemlæsning af forslaget.

Det, som VS selvfølgelig først og fremmest er opmærksom på, er spørgsmålet om, at disse tjenesters oplysninger kan misbruges politisk. Det kan de blive i det daglige, f.eks. som grundlag for at afvise folks optagelse i hjemmeværnet. Det kan de også blive i den helt store skala, og det er selvfølgelig det, vi er allermost bekymrede over. Jeg behøver vel ikke at erindre nogen om den oprørende sag om interneringen af de danske kommunister under besættelsen. Den internering kunne jo ikke have fundet sted uden på baggrund af de oplysninger, som den danske stat havde opsamlet med hensyn til, hvem der var kommunist og hvem der ikke var kommunist i dette land.

Nu kommer vi forhåbentlig aldrig i en situation, der svarer til den, vi stod i dengang, men det er dog et faktum, at NATO-planlæggerne i Wintex/Cimex-øvelserne bl.a.

beskæftiger sig med muligheden af at interessere mennesker fra f.eks. fredsbevægelserne og fagbevægelsen. Et ubestrideligt faktum. Godt nok har statsministeren og, så vidt jeg erindrer, også forsvarsministeren, som er til stede her i dag, gang på gang om end ikke benægtet, at det finder sted i disse øvelser, så dog påpeget, at disse øvelser beskæftiger sig med, hvad de betegner som hypotetiske forhold. Det er de jo uægtelig også, indtil de finder sted.

Det er på den baggrund klart, at det, vi først og fremmest interesserer os for, er registreringen ud fra det kriterium, der kan kaldes politiske aktiviteter, herunder personregistreringen ud fra politiske kriterier. Vi ved jo, at der formodentlig er omkring 85.000 mennesker tilbage i FETs registre, hvoraf formentlig op imod de 7 pct. eller 5.000-6.000 mennesker - så vidt jeg lige kan overskue det, jeg kender selvfølgelig ikke det præcise antal - må antages at være registreret ud fra stort set rent politiske kriterier.

Så er der 58.000 mennesker tilbage i PETs registre. Hvilke kriterier de er registreret efter, skal jeg ikke kunne sige. Vi kender f.eks. sager om hjemmeværnets nej til en 41-årig mand fra Svendborg, der søgte optagelse i hjemmeværnet, og tidligere f.eks. sagen fra 1984, hvor det var en anden, der blev nægtet optagelse i hjemmeværnet. Dengang sagde distriktschef i hjemmeværnet, men senere oberstløjtnant i FET Børge Jensen ifølge Ekstra Bladet 25. oktober 1984, at der bliver ikke optaget eller udelukket folk i hjemmeværnet på grund af politisk overbevisning, men retningslinjerne er, at man kun optager en mand i hjemmeværnet, hvis man helt og ubetinget tør stole på ham i enhver situation. Det er jo det samme som at indrømme, at der er tale om en rent politisk registrering.

Derfor vil jeg slutte med at vende tilbage til det, som hr. Bernhard Baunsgaard så korrekt var inde på, nemlig det, der blev skrevet i beretningen fra kommissionsdomstolen af 13. juni 1977, der lagde en tolkning ned over regeringserklæringen fra 1968, idet det sagdes, at handlinger, der efter almindelige erfaringsætninger må ventes at ville udarte til ulovligheder, herunder også pligtstridige tjenstlige forhold - altså i fremtiden - dem registrerer man efter.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

[Inger Stilling Pedersen]

Kristeligt folkeparti kan ikke medvirke til forslaget. Det ville jo være dejligt, hvis vi havde sådanne tilstande herhjemme, at det overhovedet ikke var nødvendigt at have noget efterretningsvæsen, men jeg tror, at en meget stor del af de danske borgere er helt klar over, at det er nødvendigt.

Det kan også lyde meget besnærende, at vi ikke skal holde øje med nogenting, og at alle kan melde sig til alting, f.eks. også hjemmevernet. Jeg synes, det er nødvendigt, at dér, hvor man udleverer våben, er man nødt til at have en vis kontrol med, hvilke mennesker det er. Jeg mener ikke, det skal være politiske årsager, men at man er nødt til at vide, hvem man står over for.

Dette forslag bærer tydeligt præg af at være fremsat af to partier som SF og VS, selv om vi fra mange andre partiers side godt kan se, at man selvfølgelig skal have en kontrol med disse efterretningsvæsen, og at der måske også kunne offentliggøres ting derfra. Man kan så skønne over, om det vil være ting af værdi eller det bare vil være almindeligheder, der kommer frem.

Jeg mener ikke, at et efterretningsvæsen bare skal kunne fungere, som det vil, og gøre, hvad det vil. Men jeg tror, at det er nødvendigt, at man har det, og der findes nok heller ikke noget system i verden, der ikke har det på en eller anden måde. Hvis vi forestillede os, at der var et helt andet flertal, en helt anden overbevisning herhjemme, så er jeg helt sikker på, at der ville foregå det samme, måske med nogle andre fortegn.

Det, det gælder om for os, er altså sammen at finde ud af at registrere så lidt som overhovedet muligt og sørge for, at det nødvendige arbejde kan finde sted.

Når det gælder udlændinge, lyder det meget besnærende at sige, at nu er de kommet ind, og så kan de blive danske borgere og blive optaget herhjemme. Det skal også være sådan, men man er også nødt til realistisk at tage hensyn til, at der altså også kommer mennesker ind i vort land, som er med til at skade de mennesker, som har søgt asyl fra et andet system. Sådan foregår det i virkeligheden, og vi bliver nødt til at være realistiske, når vi arbejder med sådanne ting, og ikke forestille os en eller anden drømmeverden, hvor der ikke er noget som helst, der kan ske.

Derfor håber jeg også, at vi i udvalget kan få en saglig drøftelse af spørgsmålet og måske se på, om der er nogle ting, man kunne lave en eller anden beretning om, men jeg tror ikke på, at man bare lige kan sige: nu laver vi det her, for jeg tror, at i det øjeblik man laver den slags beretninger, vil der komme ting frem, som alligevel ikke vil have den betydning, som forslagsstillerne mener. For det er jo klart, at det er helt andre ting, helt eksakte, præcise ting, man ønsker frem. Hvorfor skulle man ellers komme med forslaget?

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg synes, at ordføreren for kristeligt folkeparti sagde noget, som, hvis det fik lov til at stå uimodsagt, måske kunne misforstås i offentligheden.

Det blev sagt, at hun følte sig overbevist om, at hvis der var et andet politisk flertal, et helt andet politisk flertal her i landet, så ville såmænd det samme foregå, blot med modsat fortegn. Hvad er det for noget? Hvad mener der i grunden med det?

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Jeg mener, at de beskyldninger, som helt utvivlsomt ligger i dette forslag, de samme beskyldninger kunne vi, hvis vi nu sad dernede og SF og VS stod heroppe – jeg tænker såmænd ikke på socialdemokraterne – så kunne vi måske sige det samme, uden at der behøvede at være noget realistisk i det. Her er man hunderød for, at der skal ske noget, hvis man laver en fredsdemonstration. Også i kristeligt folkeparti mener vi, at vi skal have vores fulde ret til at demonstrere, og nu talte man også før om fagforeninger – ja men alle i Danmark er jo næsten medlem af en eller anden fagforening, så kunne de jo registreres alle sammen.

Det er, som om man ser spøgelser alle vegne, og så siger jeg: det kan jo også godt være, at der foregår noget, som ikke skulle foregå, men så må vi have kontroludvalget til at se på de ting og få dem frem i offentligheden.

Men jeg er sikker på, at hvis vi sad omvendt her, så ville vi måske stille nogle for-

[Inger Stilling Pedersen]

slag og sige: ja men det er uhyggeligt, det, der finder sted her, og så ville man påstå fra den anden side: ja men det finder overhovedet ikke sted.

Hvad er realiteterne bag det? Det er det, jeg spørger om. Det her, det er nogle påstande, man slynger ud, og jeg kunne slynge påstande ud om det modsatte. Det, der bliver væsentligt for os i udvalgsarbejdet, er at finde nogle realiteter frem med hensyn til, hvad der egentlig ligger bag forslaget, og derfor er jeg også åben over for at se på, om der er nogle ting i det, som vi under udvalgsbehandlingen skal undersøge, og nogle muligheder for, at noget kan offentliggøres.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg vil egentlig godt spørge fru Inger Stilling Pedersen, hvad det er for beskyldninger, der ligger mod hvem i dette forslag. Det, jeg citerede, er svar, jeg har fået fra justitsministeren på spørgsmål, vi har stillet i retsudvalget. Det, vi henviser til i bemærkningerne – og der står såmænd ikke så forfærdelig meget om, hvordan efterretningstjenesterne har arbejdet – er debatter, som har fundet sted her i folketinget, oplysninger, vi har fået under udvalgsarbejdet og folketingsarbejdet.

Jeg vil gerne vide, hvad det er for beskyldninger, der ligger i det, og mod hvem de er rettet.

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Mine bemærkninger var ikke så meget henvendt til fru Ebba Strange som til et par andre ordførere. Jeg tror, hr. Thoft helt præcis sagde – og måske også hr. Albrechtsen – at det, man er ræd for, er, at fredsfolk i demonstrationer og andre, der er politisk aktive, f.eks. politisk aktive fagforeningsfolk – det bliver sagt helt konkret – skal blive registreret. Ja men man må jo i udvalgsarbejdet kunne undersøge, om det er sådan noget, der virkelig finder sted. Det blev sagt helt præcis heroppefra.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Det er en kort bemærkning til fru Inger Stilling Pedersen.

Problemet er, at den form for registrering sker. Jeg sidder f.eks. med et udklip fra Aktuelt torsdag den 24. maj 1984, der drejer sig om registrering af folk i en faglig politisk demonstration.

Jeg har et andet udklip, fra 20. marts 1986, der drejer sig om den fotoregistrering, hjemmeværnet har foretaget i Nyborg i forbindelse med en demonstration mod Eyehawkeskadrillen i Nyborg. Den form for registrering, som jeg talte om, og som jeg mener vi skal have oplysninger om i forbindelse med denne rapport, er altså ikke et forsøg på – og det skal også være et svar til hr. Ole Espersen – at legalisere denne form for registrering, men jeg konstaterer, at den desværre allerede sker.

Lenger (VS):

Jeg synes, det var interessant at høre fru Inger Stilling Pedersen sige, at sådan noget må man jo kunne undersøge i udvalget, for det er jo netop det, man ikke kan. Men det skal jeg komme tilbage til om lidt.

Først vil jeg gerne sige, at jeg bed mærke i justitsministerens udtalelse om, at en beretning om efterretningstjenesternes arbejde i detaljer kunne gøre skade, og så benyttede jeg lejligheden til at se efter i politiets årsberetning, hvor politiets efterretningstjeneste jo har – eller rettere sagt havde – et særligt afsnit, for at se, hvad der egentlig skulle forstås ved det. I politiets årsberetning for 1982 er der halvanden side, hvoraf den første side går med at forklare, at man ikke kan fortælle noget, og resten af pladsen bruger man til at beskrive den nye bodyguarduddannelse.

Det er tilsyneladende det, justitsministeren tænker på, når han siger, man ikke kan gå i detaljer med efterretningstjenestens arbejde. Jeg mener nu nok, man kunne oplyse temmelig meget mere uden at skade arbejdet end lige præcis det om bodyguarduddannelsen.

I politiets årsberetning for 1983 er afsnittet om politiets efterretningstjeneste også gået helt ud. Det er i det mindste klare toner.

Er det så lidt, justitsministeren i virkeligheden mener at man kan oplyse om efterretningstjenesternes arbejde?

Jeg synes, det er meget symptomatisk, at vi f.eks. godt kan få oplyst, hvor mange personer efterretningstjenesterne sletter. Det var noget i størrelsesordenen 32.700 i årene

[Lenger]

1977-84, men vi kan ikke få oplyst, hvor mange der bliver nyregistreret eller bliver registreret i de samme år. Vi kan ikke få oplyst tilgangen, og dermed bliver en oplysning om, hvor mange der bliver slettet, selvfølgelig ikke noget som helst værd.

Det kunne være meget interessant i forbindelse med en sådan oplysning at få at vide, hvorfor folk pludselig var blevet slettet, og det kunne også være interessant at vide, hvor mange af dem der oprindeligt var blevet registreret som det, hr. Hagen Hagensen kaldte terrorister, spioner og uromagere. Kan det virkelig være rigtigt, at der på et tidspunkt har været så mange mennesker, som man i politiets efterretningstjeneste har skønnet var spioner, terrorister og uromagere? Selvfølgelig ikke, for det er registreringer af alt muligt andet også.

Vi kan også godt få oplyst, at man i 30. september-erklæringen fra 1968 ikke mere ville registrere alene på grund af lovlig politisk virksomhed, men vi kan ikke få oplyst, hvad der så er kriterierne, og det er ikke mindst af betydning i den forbindelse, at man jo gerne må registrere organisationer. Justitsministeren har klart sagt til retsudvalget, at man udmærket kan registrere organisationer også på baggrund af lovlig politisk virksomhed, for hvis det er organisationer, er oplysningerne jo pr. definition ikke lige så følsomme, som hvis de blev registreret på personer. Men det siger sig selv, at man på denne måde kan få et ganske detaljeret billede også af enkeltpersoner, der uden noget som helst besvær kan sættes i forbindelse med de oplysninger, som man har på organisationerne; og uden nogen egentlig formel registrering kan man selvfølgelig sættes i forbindelse med de organisationer, der er tale om.

Vi kan også godt få oplyst, at den nuværende regering har ændret retningslinjerne for politiets efterretningstjeneste, men vi kan ikke få oplyst, hvad der er ændret. Vi kan få oplyst, at justitsministeren siger, at han ikke har tanker om yderligere ændringer. Det har han sagt til retsudvalget, og det er selvfølgelig interessant, men det ville være nok så interessant at få at vide, hvad der faktisk var blevet ændret, og at modtage den slags svar er jo som at tale med oraklet i Delfi.

Man kan f.eks. også få oplyst, at den tidligere justitsminister, hr. Ole Espersen, i forå-

ret 1982 havde iværksat nogle ændringer i registreringspraksis, men ikke hvilke; man kan heller ikke få oplyst, om de er gennemført. Hr. Ole Espersen siger, at de ændringer ikke er gennemført, og justitsministeren siger, så vidt jeg kan se, i de svar, der er givet til retsudvalget, ikke noget præcist om det.

Og når fru Lilli Gyldenkilde så spørger statsministeren, som hun gjorde det sidste sommer, om der er sket en registrering af Kvinder for Fred, som har været i USA og i Sovjetunionen i forbindelse med deres fredsarbejde, så kan hun ikke få noget svar af statsministeren; det vil statsministeren ikke svare på. Det synes jeg skaber utryghed. Det mindste, man kunne gøre, var dog at svare et folketingsmedlem, der spørger, om de kvinder, der tog til USA og til Sovjetunionen, er blevet registreret på grund af deres fredsarbejde eller ikke er det.

Man skal ikke være særlig mistroisk af natur for at kunne se, at der her er noget, der trænger til betydelig større åbenhed – man skal faktisk være temmelig naiv for ikke at kunne se det.

Thoft (SF):

Jeg siger tak for en, synes jeg, pæn modtagelse af forslaget. Jeg vil specielt sige tak til hr. Ole Espersen. Jeg kan forstå, at vi ikke er enige i alle detaljer – det plejer vi heller ikke at være – men vi er enige meget langt, og vi er enige i intentionerne. Det hæftede jeg mig ved, og det synes jeg var rart at høre, for jeg tror, det er muligt at nå til enighed i hvert fald om en opstramning på området.

Jeg vil også sige tak til hr. Bernhard Baunsgaard. Jeg kan forstå, at hr. Bernhard Baunsgaard synes, at forslaget for så vidt angår politiets efterretningstjeneste ikke er radikalt nok. Vi vil gerne være med til at stramme det yderligere op, gøre det endnu skrapere i forhold til politiets efterretningstjeneste, og hvis der kan skabes flertal om – undskyld udtrykket – at få skovlen under politiets efterretningstjeneste, så mener jeg meget er nået.

Man skal ikke tro, at SF og VS med dette forslag har ønsket at skabe en håndbog for spioner, terrorister og andre uromagere, og det fremgår også klart af forslaget. Vi har bedt om generelle beskrivelser. Når vi f.eks. taler om efterretningstjenestens virksomhed i

[Thoft]

forbindelse med flygtninge og immigranter, er der selvfølgelig ikke tale om flygtning A. Olsen fra Libanon, så er der tale om en generel beskrivelse af den praksis, man anvender. Når vi taler om disse ting, er det, fordi vi synes, at en demokratisk debat og en demokratisk kontrol forudsætter, at man lægger de generelle retningslinjer på bordet, og så kan folketinget diskutere, om man er enig i disse generelle retningslinjer eller man er uenig heri.

Jeg vil gerne nævne et eksempel på den næsten Kafkaske praksis, vi har på området. Den 17. september 1985 oplyste justitsministeren på et spørgsmål om, hvad der er kriterierne for registrering her i landet, at de er klassificerede. Man kan end ikke få at vide, hvor mange der er registreret, man kan heller ikke få at vide, om de er registreret og dømt for strafbare handlinger; også dette er hemmeligt. Vi kan ikke få kriterierne, og vi kan ikke få at vide, hvor mange der er, og når vi går hårdere på justitsministeren og beder om statistikker på enkelte områder, så svarer justitsministeren, at der ikke er statistikker.

Men når vi læser politiets årsberetning, kan vi se, at det næsten er helt ned i detaljen, hvor mange cykeltyverier og cykellygteovertrædelser politiet har registreret. Altså, normalt kan man godt skaffe alle disse detaljer, men når det drejer sig om politiets efterretningstjeneste, f.eks. hvor mange aflytninger politiets efterretningstjeneste og/eller forsvarets efterretningstjeneste har fået domstolskendelser til, er det ikke muligt at give disse svar, til trods for at alt tyder på, at der sidder en hr. gummistempel ved Københavns byret og giver alle disse tilladelser, for det foregår ikke rundt omkring i de enkelte retskredse; det fik vi jo klart dokumenteret i forbindelse med aflytningssagen om Tvind.

Hr. Ole Espersen siger, at det er uhensigtsmæssigt, at vi gennem vore bemærkninger til forslaget vil være med til at legitimere f.eks. fotoregistrering af demonstrationer eller efterretningstjenestens kontrol med faglige organisationer. I den forbindelse vil jeg understrege, at det selvfølgelig ikke har været vores hensigt at legitimere disse aktiviteter. Jeg mener bare ved flittig avislæsning at kunne konstatere, at alt tyder på, at en sådan registrering sker. Jeg er utilfreds med, at den sker, og jeg ønsker den afskaffet. Jeg synes, det er skandaløst, at vi kan konstatere, at der

i Århus, når havnearbejderne har haft en i øvrigt aldeles fredssommelig demonstration, har siddet folk oppe i politiets lokaler på Vestre Allé og fotograferet hele demonstrationen med meget store telelinser – det kan vi se på fotografier, som andre fotografer har taget. Det er ikke en måde at arbejde på.

Når vi så spørger om disse forhold, får vi at vide, at det var til de enkelte politifolks private albums, men til det formål sidder man jo ikke oppe i politiets lokaler og fotograferer demonstrationer med sådan nogle telekanoner.

Men disse ting sker altså, og jeg synes, det var rimeligt, om vi på papiret i politiets og forsvarets årlige beretninger fik at vide, at det foregår sådan. Så kan vi bagefter tage en demokratisk debat om, hvorvidt vi i folketinget vil finde os i, at tingene foregår på den måde. Det synes jeg er grundlaget for en demokratisk kontrol med disse forhold.

Det har ikke været hverken SF's eller VS' formål med forslaget at afskaffe tjenesterne, og i den henseende mener jeg fru Inger Stilling Pedersen fuldstændig misforstod forslaget. Formålet med forslaget er ikke at afskaffe tjenesterne, men jeg synes, tjenesternes virksomhed bør begrænses overordentlig meget, og jeg synes ligesom hr. Bernhard Baunsgaard, at det er bekymrende, at efterretningstjenesterne kan arbejde så ihærdigt, som det sker, og som vi kan læse om det i aviserne, og dér ser vi nok endda kun den allerøverste del af isbjerget. Sommerens begivenheder i forbindelse med de interne publikationer var jo et godt eksempel på, at vi fik set en lille del af toppen.

På disse områder er det sådan, at begivenhederne når pressen 5-10 år efter, at de er foregået. Lad mig nævne den affære, som har været undersøgt af en kommissionsdomstol, nemlig Hetleraffæren, som var en meget bekymrende affære, hvor Militærnægterforeningens generalforsamling, som jeg selv havde fornøjelsen at deltage i, blev aflyttet af en fyr, der lå ude i en grøn bil osv. Den slags fænomener kommer ikke frem fra den ene dag til den anden. Der går en passende tid, og der skal være nogle, der er åbenmundede – ellers får vi ikke noget at vide om disse ting – eller også skal politiet lave en bøj, sådan som det skete, da nogle faglige demonstranter fra Århus tog til La Cabana for at demonstrere. De blev arresteret undervejs, og

[Thoft]

derigennem kunne man se, at der må være nogle, der har indrapporteret, at disse faglige demonstranter var på vej til La Cabana, sådan at politiet i Herning kunne tage ud at møde dem. Kun når der sker den slags fejl i aflytnings- og registreringssamfundet, får vi det op til overfladen.

Jeg synes altså, det ville være rart, hvis vi kunne få bare principielle beretninger om, hvad det er, der foregår. Så kan vi bagefter tage en demokratisk debat om, hvorvidt det er sådan, vi ønsker det skal foregå. Men når et flertal bestående af regeringspartierne med justitsministeren i spidsen og garanteret bakket op af forsvarsministeren ikke ønsker dette, er det selvfølgelig, fordi de er bange for at tage den demokratiske debat. Så er det selvfølgelig, fordi de godt ved, at der ville rejse sig et ramaskrig i befolkningen, hvis det gik op for den, i hvilken udstrækning man rent faktisk aflurer, registrerer, lytter osv. Mange af disse fænomener på registreringsområdet kunne aldrig nogen sinde være foregået, hvis vi havde haft en åben debat om det.

Derfor er det så vigtigt, at vi tvinger efterretningstjenesterne til gennem årlige beretninger at redegøre for de principielle retningslinjer. Mere beder jeg ikke om. Jeg beder ikke om enkeltdetaljer i enkeltsager. Når vi i vores bemærkninger siger, at vi også ønsker principielle retningslinjer for, hvorledes man samarbejder med enkeltpersoner, ønsker vi selvfølgelig ikke dermed en nøje redegørelse for, hvorledes den danske efterretningstjeneste har samarbejdet med en eller anden sovjetisk spion, men vi ønsker de generelle retningslinjer for, hvorledes dette arbejde foregår.

Lad os få disse forhold åbent frem i lyset, lad os få en demokratisk debat om dem, og lad os så se, hvordan det ender.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Efter de udtalelser, der er fremsat, er der ikke tilslutning til det forslag, der er fremsat af SF og VS, og det betragter jeg som tilfredsstillende. Et flertal har vendt sig imod forslaget ifølge de udtalelser, der er fremkommet, og det synes jeg er det afgørende ud fra de grunde, jeg nævnte til indledning, nemlig at vi har behov for, at man ikke kommer ud med oplysninger, der kan skade den efterretningstjeneste, vi har her i landet, og

som foregår på to områder. Endvidere ud fra den betragtning, at vi her i landet har kontrolforanstaltninger, som jeg mener er mere vidtgående, end de er andre steder.

Der har, som man kunne forvente, været en indbyrdes debat imellem folketingsmedlemmer, der vel ikke selv ville ynde betegnelsen efterretningstjenesternes venner. Jeg skal ikke blande mig i, hvad man indbyrdes diskuterer i den forbindelse, for jeg hører jo ikke til på den side. Jeg har kun et par bemærkninger til noget af det, der er blevet sagt af ordføreren for forslagsstillerne.

Hr. Thofts bemærkning om, at man ikke kan være sikker på, der ikke er flere efterretningstjenester end de to, som alle her i landet er bekendt med vi har, er en mistænkeliggørelse af skiftende regeringer. Denne udtalelse og de gentagne udtalelser fra hr. Thoft om at sætte skovlen under efterretningstjenesten står i klar modsætning til den sobre tone, der blev anvendt af SFs ordfører, fru Ebba Strange, da hun motiverede forslaget. Det er usaglige bemærkninger fra hr. Thofts side, og når hr. Thoft og hr. Albrechtsen anvender de udtryksformer, de gør, kan deres hensigt kun være den, at de ønsker at afskaffe efterretningstjenesterne.

Hvorfor i alverden skulle hr. Thoft, hr. Albrechtsen, jeg og andre betale om ikke i dyre domme, så dog væsentlige beløb til to efterretningstjenester, hvis formålet med at have dem skulle være bare at modarbejde dem? Det var jo det, der klart fremgik af udtalelser fra hr. Thoft, for ellers forstår jeg ikke, hvad han mener med at få skovlen under efterretningstjenesten, og hr. Albrechtsens indlæg var jo et angreb på, at vi overhovedet har efterretningstjenester, et ønske om at decimere efterretningstjenesternes mulighed for at arbejde. Det sagde hr. Thoft i øvrigt også selv her til sidst med ordene »Efterretningstjenesternes virksomhed skal begrænses mest muligt«. Heri må selvsagt også – og navnlig – ligge en begrænsning af det, efterretningstjenesterne udøver for forsvaret for at fremskaffe de bedste muligheder for varslinger, og af politiets efterretningstjeneste for at sikre imod terrorisme og meget andet, der kan anses som et angreb på det danske samfund.

Når man vil begrænse det mest muligt, forstår jeg ikke, at hr. Thoft og hr. Albrechtsen kommer med et forslag som dette. Hvor-

[Justitsministeren]

for i alverden fremsætter hr. Thoft og hr. Albrechtsen ikke et forslag om nedlæggelse af efterretningstjenesterne? Det kunne man forstå, og så kan folketingset tage stilling til, om man vil følge de to herrer, de to ærede medlemmer – det har vi stadig væk lov til at sige, og det vil jeg gerne sige, for det gør man jo ofte, når man vil lægge afstand til noget og nogen. Altså, hvorfor i alverden fremsætter de to ærede medlemmer så ikke et forslag af den karakter? Så ved vi, hvad det hele drejer sig om.

Tilbage kun en enkelt bemærkning. Hr. Hagen Hagensen fremhævede med rette, at den afgørende kontrolforanstaltning, vi har og må have med efterretningstjenesten foruden de to ministres ansvar, der bestemt skal være af reel og ikke formel karakter, består i, at de skiftende regeringer har sikkerhedsudvalg. Det gør det selvfølgelig meget naturligt for dem, der har eller har haft dette ansvar for efterretningstjenesterne, at tale sammen om tingene, og derfor vil jeg gerne sige til hr. Ole Espersen – og det skal være et svar på det, hr. Ole Espersen sagde – at forsvarsministeren og jeg er meget villige til at drøfte de ønsker, der måtte være fra socialdemokratisk side med hensyn til også at korrigere enkelte sider af efterretningstjenesternes virksomhed. Det er vi parat til, når det ønskes, og vi tager også gerne selv initiativet til det.

(Kort bemærkning).

Thoft (SF):

Jeg vil gerne takke det ærede medlem justitsministeren. . .

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Det hedder det ikke!

(Hagen Hagensen: Den højtærede justitsminister).

Thoft (SF):

Ja vel. Jeg vil gerne takke det højtærede medlem justitsministeren for bekræftelsen af, at der kun er to efterretningstjenester herhjemme. Nu er det imidlertid sådan, at jeg erindrer sagen vedrørende grosserer Arne Nielsens virksomhed, så når jeg antydede, at der måske var flere, er det, fordi vi, når vi går en lille smule tilbage i historien, finder

eksempler på, at der var flere, som ikke var kendt for folketingets medlemmer. Derfor var der ikke tale om et forsøg på at så særlig mistillid til efterretningstjenesternes virksomhed. Jeg tror, at denne sunde mistillid eksisterede i forvejen; det var såmænd ikke nødvendigt at så den.

Jeg vil gerne understrege, at hensigten med dette forslag var at få tingene op i den rene, demokratiske luft, så vi kan se, om disse ting kan holde.

Tjenesternes registreringer er ganske voldsomme. For politiets vedkommende androg de ved udgangen af 1984 58.892 registrerede personer og for forsvarrets efterretningstjenestes vedkommende ca. 85.000. Derfor er der behov for en ganske alvorlig begrænsning. Det kan da ikke være rigtigt, at 140.000 danske statsborgere er enten terrorister, ballademagere eller spioner.

Justitsministeren konkluderede, at der klart ikke var flertal for forslaget. Jeg ville konkludere, at der klart var flertal for en begrænsning og en oplysning om politiets efterretningstjeneste, og det synes jeg var en væsentlig konklusion på denne debat.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 79:

Forslag til folketingsbeslutning om skærpelese af køre- og hviletids- samt kontrolbestemmelser for buschauffører.

Af Tommy Dinesen (SF) m.fl.

(Fremsat 6/2 86).